

Grønlands Fiskerimuseum

Af Sven Rask

Det grønlandske museumsvesen er meget ungt. I august var det således kun 25 år siden, at Museet i Nuuk slog dørene op for første gang, og i mange år var dette nationale museum det eneste, der havde personalemæssige og økonomiske ressourcer til at foretage en målrettet indsamling af genstande og informationer.

Som følge af utilstrækkelige midler er der ikke gjort ret meget for at dokumentere udviklingen i det 20. århundredes Grønland. I de seneste år er der imidlertid blevet oprettet en lang række lokalmuseer, som ret naturligt har særligt gode forudsætninger for at arbejde netop med den nære fortid.

Der er omtrent et museum i hver by, og målt med en international alen er standarten forholdsvis høj. Desværre ligner museerne i store træk hinanden og fremviser de samme få genstande.

Meget må nødvendigvis være det samme. Det er eksempelvis vigtigt for alle at kunne vise en kajak med de tilhørende fangstredskaber. Der er dog ingen grund til at gøre en dyd af nødvendigheden, og fastholde de forskellige lokal-

museer i en situation, hvor de udelukkende samler, hvad der tilfældigvis dukker op i deres distrikt.

Hvis man kunne enes om at fordele en række emnemæssigt afgrænsede ansvarsopgaver – f.eks. undervisning, kunst, kirken, sport, rensdyrjagt, fiskeindustrien, musik osv. osv. vil selv et mindre lokalmuseum kunne bidrage til målrettet forskning og indsamling på landsplan, og medvirke til at skabe et overblik over, hvad der bør bevares. Det er eksempelvis ikke hensigtsmæssigt, hvis alle museer anskaffer et par stueorgler af samme type, mens ingen får fat i en harmonika.

En sådan fordeling af emner vil endvidere medvirke til at gøre museerne mere forskellige, og det at gå på museum til en mere varieret oplevelse.

Fiskerimuseet i Aasiaat

Aasiaat Museum er kommet med et bud på et speciale, og på nationaldagen den 21. juni åbnede vi en ny afdeling med navnet »Grønlands Fiskerimuseum«.

Der er flere grunde til, at vi fremover gerne vil arbejde med det kystnære fi-

skeri. Dels fordi det grønlandske fiskeri trådte sine børnesko i kystfarvandet, og dels fordi det er en vanskelig opgave, som vi ved et tilfælde har fået mulighed for at klare, hvis vi vel at mærke formår at skaffe den nødvendige finansielle opbakning.

Det er også ved at være en hastesag. Nogle af de gamle fartøjer er med endnu; men det hører så absolut til sjældenhederne at møde en nummerbåd, der er 30 år gammel. Og selvbyggerjollerne? En gang vrimlede det med forskellige typer robåde, som ejerne selv havde bygget. Nu er der næppe en snes i brug. Inden for glasfiberjollerne skiftes også fra type til type. Hvor mange grønlandsk byggede Vilmajoller er der mon tilbage om en halv snes år? Ældre påhængsmotorer havner på dumpen, hvis de da ikke dumpes i havet, og tonsvis af forskelligt fiskegrej går samme vej.

Det er på tide at tænke sig om en ekstra gang, og sørge for, at de genstande og informationer, der belyser det grønlandske fiskeris fødsel og udvikling, ikke går til grunde af ligegyldighed. Noget sådant er sket flere steder i udlandet, og mange i vore nabolande fortryder bittert, at man ikke fik etableret fiskerimuseer og samlinger i tide.

Nogle af problemerne ved at oprette et fiskeri- eller søfartsmuseum er, at det er voldsomt pladskrævende og ret transporttungt at samle på skibe og joller. Der er også problemer med vedligeholdelse, og det kan være dyrt at sikre sig de rigtige både. Enten er de stadig brugbare og repræsenterer derfor en værdi for ejeren. Eller også er de ødelagte og skal

istandsættes for store beløb for at tage sig fornuftigt ud i en udstilling.

Af disse årsager er man hidtil meget tilbage for at tage hul på dette emne. Et par joller og lidt grej er erhvervet hist og her; men egentlige indsamlinger eller dokumentationsforsøg er det ikke blevet til.

Det vil blive et stort og økonomisk tungt arbejde, og det er ikke så lige til at skabe et overblik. Der er endvidere en del administrative problemer forbundet med at foretage en landsdækkende indsamling fra et lokalmuseum.

Aasiaat Museum er dog frejdigt gået i gang med at løse de forskellige problemer og forberede et fremtidigt landsdækkende arbejde. Og selv om problemerne undertiden er ved at vokse os over hovedet, så holdes vi i gang, godt hjulpet af den store interesse og velvilje museet møder, fra stort set alle vi kommer i kontakt med.

Transitøen

Den aktuelle årsag til at Aasiaat Museum gik i gang med at etablere et fiskerimuseum var, at vi fik rådighed over det helt rigtige sted til formålet.

Et dominerende træk ved Aasiaat havn er de store røde pakhuse på Transitøen. De fleste pakhuse – og øens nuværende danske navn – stammer fra krigsårene 1940–45, hvor Aasiaat fungerede som transithavn for de store godsmængder, der bragtes ind fra USA og fordeltes med småskibe til de øvrige byer i Nordgrønland.

Et par mindre pakhuse blev opført i 1930'erne, men i løbet af 1940'erne rejstes tre næsten ens pakhuse, efter tegninger

Gæster sejles ud til indvielsen af fiskerimuseet i Aasiaat på nationaldagen den 21. juni 1991.

af Einar Nielsen, og en mindre kontorbygning i samme stil.

I årenes løb er bygningerne blevet brugt til forskellige formål; men med opførelsen af en ny fiskefabrik i slutningen af 1980'erne gik bygningerne af brug. Et hastigt forfald satte ind, og da der ikke længere var nogen til at holde orden, fik hele øen snart karakter af en slags alternativ losseplads. Hvis det stemningsfulde pakhusmiljø skulle bevares, måtte der findes nye anvendelsesmuligheder for bygningerne.

Der meldte sig hurtigt en privatmand, som ønskede at ombygge et af de mindre pakhuse til en hangar for et amfibiefly, og Aasiaat Museum fremkom med ønsket om at overtage et af de store pakhuse til museumsformål. Kommu-

nen gik til hjemmestyret, og det lykkedes at få overtaget de pågældende bygninger vederlagsfrit.

Hangarombygningen gik straks igang, men museet måtte først til at søge penge til en istandsættelse, da kommunen kun havde mulighed for at dække de øgede driftsudgifter til el, forsikringer m. m.

Pakhuse B-207

Der blev skrevet en række ansøgninger til forskellige fonde, og selv om det viste sig vanskeligt at komme i gang, lykkedes det at samle tilstrækkelige midler til at fortsætte projektet.

Takket være tilskud fra Folketingets Grønlandsfond, Fonden for bevaring af gamle bygninger i Grønland og Grøn-

lands Bygningsfredningsråd kunne der udarbejdes et forslag til istandsættelse, hvorefter håndværkere kunne rykke ind og udføre de mest påkrævede arbejder.

De bærende konstruktioner blev genskabt efter den gamle bygningstegning, de originale vinduer repareredes og blev genindsat, en port blev fornyet og elinstallationerne blev gennemgået fra a til z. Der mangler stadig en del, men bygningen er nu sikret og brugbar, og vi håber at kunne rejse midler til istandsættelse og maling af facaden i det kommende år.

De mange højt placerede vinduer giver et smukt lys i udstillingshallen, hvor det alligevel er muligt at opstille bådene således, at de ikke står i direkte sol. Da hallen er uopvarmet skulle trægenstandene endvidere have de bedste opbevaringsmuligheder, som det er praktisk muligt at skaffe.

Dele af museets samlinger havde hid-

til været opstillet i det fri, og vi tøvede derfor ikke med at fragte disse genstande over isen til den ny erhvervede bygning.

Samlingerne

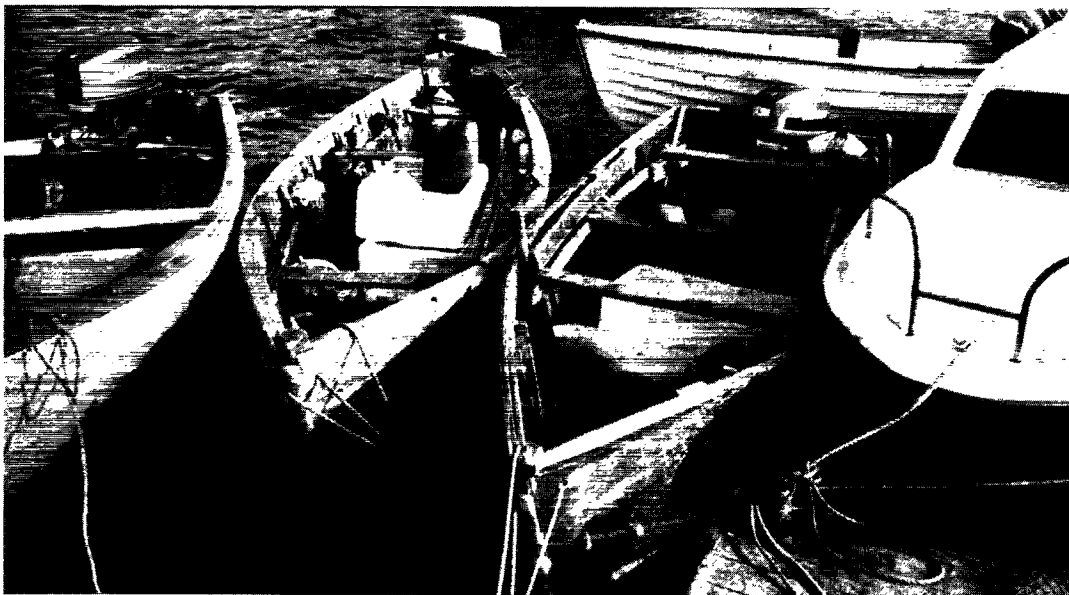
I første omgang er vi selvfølgelig tilfredse med, at museets henved 100-årige konebåd endelig udstilles under betryggende forhold i selskab med nogle kajaker og en selvbyggerjolle; men der skal ske en del mere i de kommende år. Nogle af de mange m² fri gulvplads skal fyldes med nyanskaffelser.

Det er dog nødvendigt at holde hovedet koldt og undgå at handle overilet. Ved indsamling af så kostbare genstande er det uhyre vigtigt, at enhver nyanskaffelse kommer til at udfylde et hul i de samlinger, som allerede eksisterer rundt omkring i Grønland.

Derfor må der først etableres et vel-fungerende samarbejde mellem museer i

Den første grønlandsk ejede kutter »Auvek« fra 1938 har stadig ankerplads ved Transitoen i Aasiaat havn. Fiskerimuseet ses i baggrunden. Foto juni 1991.

Et par fladbundede selvbyggerjoller var stadig i brug ved Attu i september 1990; men det er ved at blive et sjældent syn, og det er ved at være på tide at sikre en dokumentation af disse fartøjer.

ind- og udland og udarbejdes en indsamlingsstrategi, ligesom det sandsynligvis bliver nødvendigt at foretage en række forberedende undersøgelser.

Det er også vigtigt at huske, at det ikke udelukkende gælder om at indhente et efterslæb. Det er også nødvendigt at påbegynde løbende registreringer og indsamlinger af genstande fra det nutidige fiskeri, da det selvfølgelig er meget lettere – og billigere – at beskæftige sig med forhold man kender og ting, der hverken er sjældne eller alderdomssvækkede. Som årene går vil disse dagligdags genstande blive til spændende antikviteter. Og museets oplysninger om disse genstande vil være uendeligt meget bedre, end oplysningerne om de sjældenheder, der nu fremdrages fra lofter og udhuse – eller endda hentes på dumpen. På samme måde vil kildeværdien af interviewoplysninger om ar-

bejdsprocesser og dagligliv ofte være større end selv de bedste erindringer.

Der er således opgaver nok at gå i gang med. Og det kommer til at vare mange år før drømmen om et næsten alvidende Grønlands Fiskerimuseum er blevet til virkelighed. Det har imidlertid altid været et tålmodighedsarbejde at opbygge museumssamlinger, og nu er grunden i hvert fald lagt. De kommende års arbejde må så vise, om det lykkes at gennemføre det landsomfattende samarbejde og den langsigtede planlægning, der er de grundlæggende forudsætninger for projektets virkeliggørelse.

Det mindste der bliver opnået er, at Aasiaat Museum får opbygget en lidt tilfældig samling af lokalt tilsnit. Det vil være ærgerligt, da man i så fald vil have forpasset en god mulighed for at opnå noget bedre; men i grunden vil selv dette ikke være så ringe.